BISKUPICKÁ 21
ZÁKLADNÁ ŠKOLA

Učebné osnovy predmetu Človek a spoločnosť (1., 2., 3. ročník)

Časový rozsah výučby	**1.ročník - 1 hodina týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín** **2.ročník - 1 hodiny týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín** **3.ročník – 1 hodiny týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín**
Ročník	**prvý, druhý, tretí – 1. cyklus**
Vzdelávacia oblasť	**Človek a spoločnosť**
Stupeň vzdelávania	**1. stupeň ZŠ – ISCED 1**
Forma štúdia	**denná**
Vyučovací jazyk	**slovenský**

Charakteristika predmetu Človek a spoločnosť

Predmet Človeka spoločnosť je súčasť vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a súčasne aj s ňou v 1. cykle obsahovo zhodný. Oblasť pripravuje žiakov k tomu, aby sa prejavovali ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovali svoje práva a napĺňali svoje povinnosti. Umožňuje porozumieť základným geografickým, historickým, sociálnym, kultúrnym, náboženským, hospodárskym, politickým a environmentálnym špecifikám v rôznych častiach sveta, čo vedie k rešpektu a ohľaduplnosti voči iným ľuďom, kultúram a duchovným hodnotám, ako aj voči sebe. U žiakov rozvíja pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti, krajine a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Posilňuje ich aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov. Rozvíja uvedomenie si vlastnej identity v globalizovanom svete. Okrem vedomostí rozvíja u žiakov aj spôsobilosti získavať, vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe. Žiaci z nich vyvodzujú logicky správne závery a dokážu ich argumentačne podložiť a odprezentovať. Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť rozvíja u žiakov schopnosť kriticky vnímať spoločnosť, v ktorej žijú, vrátane jej digitálneho rozmeru a vplyvu AI na fungovanie spoločnosti. Žiaci sa učia posudzovať kvalitu informácií vrátane výstupov AI, identifikovať manipulatívne obsahy a kriticky hodnotiť prínosy a riziká AI, pričom si uvedomujú hodnoty, ktoré AI nedokáže nahradiť. Zároveň sa učia využívať AI ako nástroj učenia – s vlastným úsudkom a zreteľom na etické aspekty jej používania – s cieľom stať sa samostatnými a kriticky mysliacimi občanmi.

V rámci vyučovacieho procesu sa v národnostných školách prihliada aj na Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov v národnostnom školstve. Vzdelávacia oblasť pozostáva zo štyroch komponentov – geografický komponent, dejepisný komponent, občiansky komponent a eticko-osobnostný komponent. Pomocou komponentov sú vymedzené obsahové štandardy jednotlivých zložiek spoločenskovednej gramotnosti, ktorá v sebe zahŕňa geografické, dejepisné, občianske a eticko-osobnostné spôsobilosti. Komponenty vystupujú vo vzájomnom prepojení, ktoré je posilnené začlenením vybraných prierezových gramotností do ich obsahu. V prvom a druhom cykle má vzdelávacia oblasť podobu integrovaného predmetu Človek a spoločnosť a samostatných predmetov etická výchova a náboženská výchova vyučovaných v alternácii.

Geografický komponent objasňuje špecifiká rôznych regiónov, rozmiestnenie obyvateľov a ich činností, vzájomné vzťahy medzi javmi a procesmi, ktoré sa na Zemi odohrávajú a vyvíjajú. Žiaci skúmajú interakcie medzi prírodnými zložkami a zároveň vzťahy medzi nimi a človekom. Rozvíjajú svoju schopnosť myslieť v súvislostiach a porozumieť problémom na rôznych úrovniach, od lokálnej po globálnu. Rôzne aspekty priestoru skúmajú pomocou širokej škály prameňov a metód, čo im umožňuje sa v ňom orientovať, a zároveň v ňom konať spôsobom, ktorý je zodpovedný voči životnému prostrediu a potrebám druhých. V procese poznávania priestoru sa žiaci učia klásť a odpovedať otázky (Čo to je?, Kde to je?, Prečo je to tam?, Ako to vzniklo, Aký to má vplyv? a pod.), ktoré sú kľúčové pre formovanie ich priestorového myslenia.

Dejepisný komponent rozvíja a kultivuje objektívne poznanie minulosti a jej prepojenosti s prítomnosťou. Žiaci si rozvíjajú historickú gramotnosť, spoznávajú historické fakty, súvislosti, javy a procesy v širšom spoločenskom kontexte. Prostredníctvom bádateľských otázok a kritickej analýzy historických prameňov, identifikovania príčin a dôsledkov rôznorodých javov a procesov rozlišujú ich historický význam a rôzne uhly pohľadov. Na základe poznania minulosti žiaci reflektujú vlastnú príslušnosť k lokalite a regiónu, národnosti, národu a európskemu spoločenstvu. Komponent u žiakov rozvíja aj hodnoty a kompetencie demokratickej kultúry a vzťah ku kultúrnemu a historickému dedičstvu.

Občiansky komponent približuje fungovanie spoločnosti. Žiaci spoznávajú medziľudské vzťahy, budujú si postoj k ľudskej rozmanitosti a vnímajú prínos jej pozitívnych prvkov. Rovnako vnímajú úlohu hodnôt a sociálnych noriem, význam a chod rôznych inštitúcií. Zároveň vnímajú vplyv sociálnych a ekonomických faktorov na rozhodnutia v spoločnosti, nielen v prítomnosti, ale aj minulosti. Reflektujú princípy trvalo udržateľného života, význam obchodných vzťahov i úlohu štátu v hospodárskych vzťahoch. Významnou súčasťou tohto komponentu je výchova k aktívnemu občianstvu, rešpektovaniu princípov slobody a demokracie, ako aj k ochrane ľudských práv.

Eticko-osobnostný komponent prispieva k osobnostnému, sociálnemu a morálnemu rozvoju žiakov, s dôrazom na uvedomovanie si, prijatie a rozvíjanie vlastnej identity vo vzťahu k druhým ľuďom a všetkému živému na našej planéte. Neoddeliteľnou súčasťou týchto procesov je kultivovanie sebapoznania a sebaprijatia, charakteru, morálnych (etických) a duchovných kvalít žiakov, ich religiózneho a kultúrneho vedomia.

Obsahové štandardy tohto komponentu sa delia na všeobecné a špecifické. Všeobecné štandardy sú určené pre všetkých žiakov, realizujú sa na vyučovaní celej vzdelávacej oblasti – naprieč všetkými témami, prípadne predmetmi. Všeobecné obsahové štandardy eticko-osobnostného komponentu sa v 3. cykle začleňujú do vyučovania predmetov vzdelávacej oblasti – predmetov vzdelávacej oblasti - predmetov vzdelávacej oblasti - občianskej náuky, dejepisu, geografie a náboženskej výchovy. V 2. a 3. cykle sa štandardy môžu realizovať aj v rámci tematických dní. Špecifické obsahové štandardy eticko-osobnostného komponentu nadväzujú na všeobecné štandardy, prehlbujú ich a vo všetkých cykloch sa osobitným spôsobom uskutočňujú na vyučovaní etickej výchovy (ETV). V rámci vyučovania ETV sa teda okrem všetkých činností komponentu realizujú aj rozširujúce činnosti špecifické pre vyučovanie ETV, ktoré sú nižšie v dokumente aj takto vyznačené.

Vzdelávacie štandardy je potrebné vnímať ako celok, nie ako súbor jednotlivých, od seba nezávislých častí. Je žiaduce, aby sa vzdelávacie štandardy vo výučbe vhodne kombinovali, prepájali a vzájomne doplňovali. Poradie, v akom sú obsahové štandardy v jednotlivých cykloch a komponentoch pod sebou uvedené, neuvádza záväznú časovú postupnosť, v ktorej majú byť v danom vzdelávacom cykle napĺňané.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti sú odstupňované pre jednotlivé vzdelávacie cykly. K cieľom sa v jednotlivých cykloch viažu výkonové štandardy, ktoré majú žiaci zvládnuť na konci príslušného cyklu. Spôsobilosti uvedené vo výkonových štandardoch sa dosahujú prostredníctvom viacerých obsahových štandardov, niekedy aj z rôznych komponentov.

Vzájomným prepájaním vzdelávacích štandardov v rámci vzdelávacej oblasti aj medzi vzdelávacími oblasťami sa zabezpečí celistvosť a hĺbka poznania, ako aj jeho využitie v ďalšom vzdelávaní a živote. Časť obsahu vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť sa v 2. a 3. cykle vyučuje formou tematických dní. Škola realizuje v 2. a v 3. cykle pre každú triedu tematické dni zamerané na rozvoj prierezových gramotností v rozsahu najmenej 4 vyučovacích dní v jednom školskom polroku, pričom jeden vyučovací deň predstavuje 6 vyučovacích hodín. Ciele a obsah tematických dní pre jednotlivé ročníky vychádzajú zo vzdelávacích štandardov.

Možné námety na tematické dni sú vyznačené v obsahovom štandarde. V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené tučným písmom (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard. Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie.

Ciele vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť

1. Disponovať znalosťami o vybraných spoločenských, geografických a historických procesoch a javoch v rôznych kontextoch a situáciách.

2. Využívať rôzne metódy získavania, spracovávania, interpretácie informácií a prezentácie výsledkov vlastného bádania o krajine a ľudskej spoločnosti.

3. Porozumieť súvislostiam, príčinám a dôsledkom historických a spoločenských procesov a javov.

4. Porozumieť vzťahom v rámci prírodných zložiek krajiny a vzájomným vzťahom medzi životným prostredím a činnosťou človeka od lokálnej po globálnu úroveň, vrátane základných princípov udržateľnosti.

5. Rozpoznať rôzne vrstvy svojej identity, rešpektovať rozmanitosť ľudí a skupín v globalizovanom svete.

6. Rešpektujúco komunikovať a konštruktívne spolupracovať s druhými, zdravo a bezpečne regulovať svoje emócie.

7. Mať rozvinuté charakterové vlastnosti a snažiť sa konať dobro nezištne a nevynútene.

8.Uplatňovať práva a povinnosti, pravidlá a normy života v demokratickej spoločnosti s vedomím zodpovednosti za vlastné rozhodnutia.

9. Orientovať sa v zdrojoch informácií, uplatňovať kritický a rozlišujúci postoj k médiám a AI, správať sa bezpečne a eticky v online prostredí.

10. Prejavovať záujem o dianie vo svojom okolí a vo svete, participovať na veku primeraných prospešných aktivitách.

Ciele predmetu Človek a spoločnosť v 1. cykle

1. Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec.

2. Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia.

3. Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí.

4. Skúmať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni vrátane príkladov starostlivosti o životné prostredie.

5. Oceniť jedinečnosť seba samého a druhých (realizovaný a dosahovaný v predmete ETV).

6. Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom. (realizovaný a dosahovaný v predmete ETV).

7. Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní (realizovaný a dosahovaný v predmete ETV).

8. Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote a v spolužití s inými. (realizovaný a dosahovaný v predmete ETV).

9. Rozumieť základnej úlohe médií a AI a zásadám bezpečnosti v online prostredí.

10. Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy.

Komponent				
GEOGRAFICKÝ		**1.ročník**	**2. ročník**	**3. ročník**
	Ciele	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základy a pojmy). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (jednoduché základy). Cieľ č. 4: Pozorovať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni .	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (stredná úroveň). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (stredná úroveň). Cieľ č. 4: Skúmať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni .	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základný prehľad). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia. Cieľ č. 4: Skúmať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni vrátane príkladov starostlivosti o životné prostredie.
	Výkonový štandard	*1.Žiak vie/dokáže:* - používať pojmy potrebné na orientáciu v miestnej krajine -orientovať sa v známom prostredí na základe poznania polohy orientačných bodov a priestorových vzťahov medzi nimi (škola) *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché otázky -viesť jednoduchý rozhovor	*1.Žiak vie/dokáže:* - orientovať sa v známom prostredí na základe poznania polohy orientačných bodov a priestorových vzťahov medzi nimi (najbližšie okolie školy). -stručne opísať význam kľúčových osôb, úradov, inštitúcií *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť základné bádateľské otázky.	*1.Žiak vie/dokáže:* -orientovať sa v známom prostredí na základe poznania polohy orientačných bodov a priestorových vzťahov medzi nimi. -určiť polohu svojej obce, Slovenska a svetadielov na mapách rôznej mierky. *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché bádateľské otázky. -viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme.

		-získať informácie pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -podieľať sa na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu. -používať jednoduché mapové reprezentácie na orientáciu a vyjadrenie základných priestorových informácií (v škole). *4.Žiak vie/dokáže:* -porozumieť, že existujú vzájomné vzťahy medzi človekom a prostredím v miestnej krajine. -rozlíšiť zmeny počasia	-viesť jednoduchý rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -stručne a jednoducho interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -prezentovať krátko a jednoducho výsledky svojej práce verbálne a vizuálne (stredná úroveň). -používať jednoduché mapové reprezentácie na orientáciu a vyjadrenie základných priestorových informácií (obec a najbližšie okolie). *4.Žiak vie/dokáže:* -rozpoznať vzájomné vzťahy medzi človekom a prostredím -opísať zmeny počasia a jeho vplyv na krajinu a život ľudí v priebehu dňa	-interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -pracovať s informáciami tak, že ich zapisuje, porovnáva, triedi a prezentuje slovne aj graficky. -prezentovať výsledky svojej práce verbálne a vizuálne. -používať jednoduché mapové reprezentácie na orientáciu a vyjadrenie základných priestorových informácií. *4.Žiak vie/dokáže:* -rozpoznať vzájomné vzťahy medzi človekom a prostredím v miestnej krajine. -opísať zmeny počasia a jeho vplyv na krajinu a život ľudí v priebehu dňa a roka. -uplatňovať šetrný vzťah k prírodným zdrojom a životnému prostrediu vo svojom okolí.
	Obsahový štandard	**Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí**	**Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí**	**Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí**

		– vytváranie predstáv o priestorových vzťahoch v škole, v obci a jej okolí; – opis **prírodnej a človekom vytvorenej krajiny** pomocou jednoduchých pojmov;	– vybrané **prírodné a historické prvky** obce a jej okolia;	– určovanie vzájomnej polohy vybraných objektov v teréne a navigácia na trase medzi nimi s využitím orientačných bodov; – orientácia podľa **svetových strán** v teréne; – **turistické značenie** ako pomôcka pri plánovaní výletov a orientácii v teréne; – predstavy o krajine mimo zorného poľa.
		Orientácia v pláne a na mape – priestorové rozmiestnenie objektov v triede z vertikálneho pohľadu;	**Orientácia v pláne a na mape** – priestorové rozmiestnenie objektov v okolí školy z vertikálneho pohľadu; – tvorba jednoduchého **orientačného plánu** obce určovaním hlavných orientačných bodov;	**Orientácia v pláne a na mape** – určovanie svetových strán v pláne a na **mape**; – odhadovanie skutočnej vzdialenosti medzi bodmi na jednoduchom pláne pomocou **grafickej mierky**; – lokalizovanie vybraných objektov na **leteckej snímke** a mape veľkej mierky; – základné prvky mapy a glóbusu – symboly, farby, názvy – a ich vyjadrenie v **legende** mapy; – určovanie **polohy** obce na mape Slovenska a polohy Slovenska na mape Európy; – pomenovanie **svetadielov a oceánov** na **glóbuse** na jednoduchej mape sveta.
		Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie	**Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie**	**Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie**

		– pozorovanie **počasia** a jeho grafické zaznamenávanie (základy); – základné pravidlá správania sa pri extrémnych prejavoch počasia (základy); – druhy **dopravy**	– vplyv rôzneho prostredia na človeka – **prírodné a umelé**, tiché a hlučné, upravené a neupravené, čisté a znečistené; – pozorovanie **počasia** a jeho grafické zaznamenávanie – základné pravidlá správania sa pri extrémnych prejavoch **počasia** (rozšírené); – dôvody a spôsoby **cestovania**;	– pozorovanie **počasia** a jeho grafické zaznamenávanie; – základné pravidlá správania sa pri extrémnych prejavoch **počasia** (nácvik); – druhy **dopravy** a ich vplyv na životné prostredie; – porovnanie **mestskej a vidieckej** obce na žiakom známych príkladoch.
komponent				
DEJEPISNÝ	**Ciele**	**1.ročník**	**2. ročník**	**3. ročník**
		Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základy a pojmy). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (jednoduché základy). Cieľ č. 3: Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom najbližšom okolí (základné pojmy).	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (stredná úroveň) Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (stredná úroveň). Cieľ č. 3: Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí (stredná úroveň).	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základný prehľad) Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia. Cieľ č. 3: Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí.
	Výkonový štandard	*1.Žiak vie/dokáže:* -orientovať sa v čase pomocou konvenčných prostriedkov určovania času (čiastočne).	*1.Žiak vie/dokáže:* -orientovať sa v čase pomocou konvenčných prostriedkov	*1.Žiak vie/dokáže:* -mať prehľad o významných prírodných, kultúrnych a historických prvkoch vo svojom okolí.

			určovania času (stredná úroveň) . *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť základné bádateľské otázky. -viesť jednoduchý rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -stručne a jednoducho interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -prezentovať krátko a jednoducho výsledky svojej práce verbálne a vizuálne (stredná úroveň). *3.Žiak vie/dokáže:* -ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti širšej rodiny. -porovnať obrazy školy a okolia a obce v minulosti a v súčasnosti.	-orientovať sa v čase pomocou konvenčných prostriedkov určovania času (prehľad). *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché bádateľské otázky. -viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -pracovať s informáciami tak, že ich zapisuje, porovnáva, triedi a prezentuje slovne aj graficky. -prezentovať výsledky svojej práce verbálne a vizuálne. *3.Žiak vie/dokáže:* -rozvrhnúť si čas na prácu, učenie, zábavu a odpočinok. -ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti rodiny. -porovnať obrazy obce v minulosti a v súčasnosti. -prerozprávať príbeh viažuci sa k obci alebo regiónu. -opísať dôvody, spôsoby a ciele cestovania ľudí v známom prostredí.
		2.Žiak vie/dokáže: -klásť jednoduché otázky -viesť jednoduchý rozhovor -získať informácie pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -podieľať sa na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu. *3.Žiak vie/dokáže:* -ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti najbližšej rodiny (otec, matka, súrodenci). -porovnať obrazy v bezprostrednom okolí školy v minulosti a v súčasnosti (krátke obdobie).		

	Obsahový štandard	**Orientácia v čase** – Vzájomné vzťahy medzi susednými a nesusednými **dňami** a **mesiacmi**, – používanie konvenčných a prírodných **meračov času** (čiastočne). **Pozorovanie zmien v čase** – znázornenie vzťahov medzi členmi rodiny z pozície žiaka	**Orientácia v čase** – Vzájomné vzťahy medzi susednými a nesusednými **dňami** a **mesiacmi**, opakujúci sa cyklus s vytváraním celkov; – tvorba **kalendára** jedného mesiaca, – používanie konvenčných a prírodných **meračov času** (stredná úroveň). **Pozorovanie zmien v čase** – znázornenie vzťahov medzi členmi rodiny z pozície z pozície iného člena.	**Orientácia v čase** – zoraďovanie časovej postupnosti udalostí; – tvorba **kalendára** jedného mesiaca, porovnanie radenia dní v mesiaci aktuálneho a minulého roka; – personalizácia cieľov, vytváranie priorít a ich zdôvodnenie, odlíšenie činností podľa osobnej dôležitosti; – používanie konvenčných a prírodných **meračov času** (prehľadne). **Pozorovanie zmien v čase** – povesti a legendy spojeného s obcou alebo jej okolím; – zmeny v čase na príklade ľudí, krajiny, budov a artefaktov; – porovnanie spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti na vybraných príkladoch; – najstaršie pamiatky a miesta pamäti v obci.
komponent				
	Ciele	**1.ročník**	**2. ročník**	**3. ročník**
		Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základy a pojmy). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (stredná úroveň) Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a	Cieľ č. 1.: Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec (základný prehľad). Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie

OBČIANSKY		interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (jednoduché základy). Cieľ č. 10: Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy	interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (stredná úroveň). Cieľ č. 10: Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy (čiastočne).	informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia. Cieľ č. 9: Rozumieť základnej úlohe médií a AI a zásadám bezpečnosti v online prostredí. Cieľ č. 10: Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy.
	Výkonový štandard	*1.Žiak vie/dokáže:* -stručne opísať význam iniciatív a udalostí v komunite a obci(základ). *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché otázky -viesť jednoduchý rozhovor -získať informácie pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -podieľať sa na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu.	*1.Žiak vie/dokáže:* -stručne opísať význam iniciatív a udalostí v komunite a obci (stredná úroveň). *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť základné bádateľské otázky. -viesť jednoduchý rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -stručne a jednoducho interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -prezentovať krátko a jednoducho výsledky svojej práce verbálne a vizuálne (stredná úroveň).	*1.Žiak vie/dokáže:* -stručne opísať význam iniciatív a udalostí v komunite a obci (prehľad). -identifikovať jednoduché príklady vplyvu AI na život ľudí. *2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché bádateľské otázky. -viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -pracovať s informáciami tak, že ich zapisuje, porovnáva, triedi a prezentuje slovne aj graficky. -prezentovať výsledky svojej práce verbálne a vizuálne. -uskutočniť jednoduchý prieskum o názoroch na vybraný problém v škole alebo jej okolí.

				9.Žiak vie/dokáže: -rozpoznať rôzne druhy médií. -opísať médiá a AI ako zdroj informácií, poučenia alebo zábavy. -pomenovať základné pravidlá bezpečnosti a wellbeingu v online prostredí. -rozlíšiť medzi obsahom, ktorý je vhodný alebo nevhodný pre deti.
		10.Žiak vie/dokáže: -byť všímavý voči dianiu v najbližšom okolí (základy). -podieľať sa na uskutočnení aktivity na zlepšenie života alebo prostredia v triede.	*10.Žiak vie/dokáže:* -byť všímavý voči dianiu v najbližšom okolí. -podieľať sa na uskutočnení aktivity na zlepšenie života alebo prostredia v triede a škole (čiastočne).	*10.Žiak vie/dokáže:* -byť všímavý voči dianiu v najbližšom okolí. -podieľať sa na uskutočnení aktivity na zlepšenie života alebo prostredia v triede a škole.
	Obsahový štandard	**Spoločný život v triede** – moja rola ako žiaka; – moja trieda - **vzťahy, komunikácia, pravidlá**; – zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v školskom poriadku; **Život v blízkom okolí** – významné osoby, miesta, inštitúcie, **služby a podujatia** v obci (vybrané) – vybrané obyčaje a **sviatky** vo svojej rodine, v rodine priateľov, spolužiakov	**Spoločný život v triede** – zmysel pravidiel pre život; – zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v **školskom poriadku** (vybrané pravidlá - stredná úroveň) **Život v blízkom okolí** – významné osoby, miesta, inštitúcie, **služby a podujatia** v obci – pôvod obyčají, spôsoby slávenia **sviatkov** a zachovávania **tradícií** vo svojej	**Spoločný život v triede** – zmysel pravidiel pre život; – zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel **v školskom poriadku** alebo v obci (základný prehľad); **Život v blízkom okolí** – Rozlišovanie **súkromného a verejného priestoru** na vybraných príkladoch; – zhodnotenie využitia a udržiavania verejných priestorov na príklade žiakom známeho verejného priestoru;

			rodine, v rodine priateľov, spolužiakov	– významné osoby, miesta, inštitúcie, **služby a podujatia** v obci a ich funkcia pre život komunity; – význam používania obecných a štátnych **symbolov a vlajok**; – pôvod obyčají, spôsoby slávenia **sviatkov** a zachovávania **tradícií** vo svojej rodine, v rodine priateľov, spolužiakov, v obci, cirkvi a spoločnosti.
		Zodpovedný a aktívny žiak – potreba **deľby práce** na príkladoch v rodine – prejavy **pomoci** a solidarity k ľuďom s rôznymi životnými podmienkami vo svojom najbližšom okolí; – modelové situácie požiadania a poskytnutia pomoci v prípade ohrozenia (základ – kontaktné osoby).	**Zodpovedný a aktívny žiak** – potreba **deľby práce** na príkladoch v triede a komunite – prejavy **pomoci** a solidarity k ľuďom s rôznymi životnými podmienkami všeobecne(prehľad); – modelové situácie požiadania a poskytnutia pomoci v prípade ohrozenia (stredná úroveň – kontaktné osoby a zhrnutie ohrozujúcej situácie).	**Zodpovedný a aktívny žiak** – potreba **deľby práce** na príkladoch v rodine, v komunite a v obci; – **tovary a služby** v najbližšom okolí, odhad a porovnanie cien vybraných tovarov a služieb; – aktivity smerujúce k šetrnému zaobchádzaniu so svojimi **zdrojmi**, prírodnými zdrojmi a životným prostredím a činnosti, ktoré zlepšujú a zhoršujú kvalitu prostredia a zdravie ľudí v obci; – jednoduchý **prieskum** o možnostiach zlepšenia života a prostredia v triede, škole, obci a jej blízkom okolí; – prejavy **pomoci** a solidarity k ľuďom s rôznymi životnými podmienkami vo svojom okolí; – modelové situácie požiadania a poskytnutia pomoci v prípade ohrozenia. **Médiá a online priestor**

				– Rôzne podoby šírenia **informácií**; – druhy a typy **médií** a dôvody ich využívania; – zásady veku primeraného využívania rôznych médií vrátane AI **a etického a bezpečného správania sa v online priestore;** – dôsledky nepravdivej **informácie**; – vplyv reklamy na naše túžby a správanie
komponent				
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	**Ciele**	**1.ročník**	**2. ročník**	**3. ročník**
		Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (jednoduché základy). Cieľ č. 5: Oceniť jedinečnosť seba samého a druhých (čiastočne). Cieľ č. 6: Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom (elementárne základy). Cieľ č. 7: Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní (základy). Cieľ č. 8: Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote a v spolužití s inými (základy).	Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia (stredná úroveň). Cieľ č. 5: Oceniť jedinečnosť seba samého a druhých (takmer úplne). Cieľ č. 6: Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom (stredná úroveň). Cieľ č. 7: Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní (stredná úroveň). Cieľ č. 8: Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote a v spolužití s inými (stredná úroveň).	Cieľ č. 2: Využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií pre poznávanie svojho najbližšieho okolia. Cieľ č. 5: Oceniť jedinečnosť seba samého a druhých. Cieľ č. 6: Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom. Cieľ č. 7: Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní. Cieľ č. 8: Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote a v spolužití s inými.

	Výkonový štandard	*2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché otázky -viesť jednoduchý rozhovor -získať informácie pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -podieľať sa na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu.	*2.Žiak vie/dokáže:* -klásť základné bádateľské otázky. -viesť jednoduchý rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -stručne a jednoducho interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -prezentovať krátko a jednoducho výsledky svojej práce verbálne a vizuálne (stredná úroveň).	*2.Žiak vie/dokáže:* -klásť jednoduché bádateľské otázky. -viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. -interpretovať informácie získané pozorovaním okolia, z rôznorodých obrazových zdrojov a vekuprimeraných textov vecnej a umeleckej literatúry. -prezentovať výsledky svojej práce verbálne a vizuálne.
		5.Žiak vie/dokáže: -pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine -identifikovať to spoločné, čo ho spája s ostatnými členmi rodiny.	*5.Žiak vie/dokáže:* -opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých. -pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede -identifikovať to spoločné, čo ho spája s ostatnými v triede.	*5.Žiak vie/dokáže:* -pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, kamarátskych skupinách. -identifikovať to spoločné, čo ho spája s ostatnými. -preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí. -uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí.
		6.Žiak vie/dokáže: -používať elementárne pravidlá slušnej a rešpektujúcej komunikácie	*6.Žiak vie/dokáže:* -používať elementárne pravidlá slušnej a rešpektujúcej komunikácie, vyjadriť primerane k veku svoje myšlienky	*6.Žiak vie/dokáže:* -používať elementárne pravidlá slušnej a rešpektujúcej komunikácie, vyjadriť svoje myšlienky a pocity na primeranej úrovni.

		-pomenovať svoje emócie na elementárnej úrovni *7.Žiak vie/dokáže*: -opísať svoje charakterové vlastnosti *8.Žiak vie/dokáže*: -rešpektovať dohodnuté pravidlá platné v triede a v škole (elementárne základy). -vnímať existenciu práv a povinností -dodržiavať základné pravidlá bezpečného správania účastníka cestnej premávky (elementárne základy).	-vnímať myšlienky druhých -pomenovať a čiastočne regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni *7.Žiak vie/dokáže*: -opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby -oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých (čiastočne). -pomenovať svoje hodnotové priority (základy). *8.Žiak vie/dokáže*: -rešpektovať dohodnuté pravidlá platné v triede a v škole (v zmysle šk. poriadku pre 1. stupeň). -vnímať existenciu práv a povinností v rôznych životných situáciách. -dodržiavať základné pravidlá bezpečného správania účastníka cestnej premávky (chodec, cyklista).	-pomenovať a regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni tak, aby ich prejavy boli v súlade s dohodnutými pravidlami. -vnímať myšlienky a názory druhých. -aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v blízkej komunite. *7.Žiak vie/dokáže*: -opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny -oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých. -vytvoriť si predstavu o hrdinskom alebo morálnom vzore v konaní postáv rozličných príbehov. -pomenovať príčiny a dôsledky správania sa ľudí vo svojom okolí -pomenovať svoje hodnotové priority *8.Žiak vie/dokáže*: -rešpektovať dohodnuté pravidlá platné v triede a v škole. -vnímať existenciu práv a povinností v rôznych životných situáciách. -vysvetliť na jednoduchých príkladoch základné ekonomické vzťahy. -dodržiavať základné pravidlá bezpečného správania účastníka cestnej premávky.

	Obsahový štandard	**Zdvorilosť ako znak úcty** – základy slušnej a rešpektujúcej komunikácie (základné slovíčka); – prejavy **zdvorilosti a úcty**,	**Zdvorilosť ako znak úcty** – slušná a rešpektujúca komunikácia (nácvik, vzorové dialógy); – prejavy **zdvorilosti a úcty**, dôsledky ich aktívneho (ne)používania(vybrané príklady);	**Zdvorilosť ako znak úcty** – slušná a rešpektujúca komunikácia; – prejavy **zdvorilosti a úcty**, dôsledky ich aktívneho (ne)používania;
		Sebapoznávanie a vnímanie jedinečnosti v každom človeku – opis vlastných dobrých charakterových **vlastností**	**Sebapoznávanie a vnímanie jedinečnosti v každom človeku** – opis dobrých charakterových **vlastností** ostatných; – identifikovanie jedinečných, čŕt druhého človeka.	**Sebapoznávanie a vnímanie jedinečnosti v každom človeku** – opis vlastných dobrých charakterových **vlastností** a schopností a možnosti ich rozvíjania; – identifikovanie jedinečných, zaujímavých a vzácnych čŕt druhého človeka.
		Spoznávanie a vyjadrovanie emócií, sebariadenie – rozlišovanie a pomenovanie základných emócií: **radosť, strach, hnev, smútok, prekvapenie**;	**Spoznávanie a vyjadrovanie emócií, sebariadenie** – rôzne spôsoby vyjadrovania emócií a spoznávanie ich dosahov na seba a druhých v rozličných situáciách (čiastočne, vybrané príklady); – vnímanie vlastných potrieb (základy)	**Spoznávanie a vyjadrovanie emócií, sebariadenie** – rôzne spôsoby vyjadrovania emócií a spoznávanie ich dosahov na seba a druhých v rozličných situáciách; – vnímanie vlastných potrieb a potrieb druhých; – význam sebaovládania a sebariadenia – spôsoby zdravého zvládania emócií v rôznych situáciách.
		Konanie dobra – porozumieť pojmu **pravdovravnosť**	**Konanie dobra** – rozlíšiť **pravdovravnosť** a klamstvo;	**Konanie dobra** – Dôsledky **pravdovravnosti** a klamstva; – odvaha hovoriť pravdu aj napriek nepríjemným dôsledkom;

		Vzťahy v rodine a v komunite – bezpečné miesto pre život a vzťahy v **rodine**; – identifikovanie a pomenovanie **členov rodiny**	**Vzťahy v rodine a v komunite** – bezpečné miesto pre život a vzťahy v **rodine, škole** a komunite; – identifikovanie a pomenovanie **členov rodiny**, ich rôznych rolí, úloh a zodpovedností.	– príbehy prosociálnych a morálnych hrdinov a ich posolstvo pre život človeka a spoločnosti; – diskusia o vlastných **vzoroch** a ich **dobrých vlastnostiach.** **Vzťahy v rodine a v komunite** – Bezpečné miesto pre život a vzťahy v **rodine** a komunite; – identifikovanie a pomenovanie **členov rodiny**, blízkych osôb ich rôznych rolí, úloh a zodpovedností.